

СЕКЦІЯ 1

ВІЙНА, ДЕОКУПАЦІЯ, ВІДНОВЛЕННЯ

Глухман Катерина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗМІНА ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНА І ВНУТРІШНЬОУКРАЇНСЬКА РЕАКЦІЯ

Ключові слова: *військове командування України, реакція на зміну командування ЗСУ, легітимність зміни командування ЗСУ, дискусія щодо зміни командування ЗСУ, морально-психологічний стан українського суспільства.*

Keywords: *Change of military command of Ukraine, Reaction to the change of command of the Armed Forces of Ukraine, Legitimacy of the change of command of the Armed Forces of Ukraine, Discussion on the change of command of the Armed Forces of Ukraine, Moral and psychological state of Ukrainian society.*

Після двох років повномасштабної війни 8 лютого 2024 року відбулась зміна військового головнокомандування в Україні. З погляду легітимності вона відповідає нормам військового командування, проте ця тема напередодні звільнення В. Залужного та після факту випуску указу президента України про зміну збурила українське суспільство та мала відповідний відгук серед політикуму та масмедіа у світі. Суспільна дискусія в Україні та реакція у світі вказує на неоднозначне сприйняття цього факту і дуже контроверсійні позиції різних внутрішніх та зовнішніх акторів щодо цієї проблеми. Саме тому важливо осмислити проблему з погляду її значимості для українського суспільства, висвітлення в західному світі та відносин України з нашими міжнародними партнерами, що допомагають нам протистояти агресору.

Різностороннє висвітлення цієї проблеми можливе за умови залучення контент-аналізу як методу дослідження текстових масивів. Ставляться задачі визначити характер реакції на можливу зміну та на факт зміни: військових України, цивільного населення та українських політиків; характер реакції політикуму та цивільного населення в росії щодо цієї зміни; характер реакції Європейського Союзу. Під час визначення характеру реакції використані такі індикатори: зміна В. Залужного на О. Сирського; надання В. Залужному звання Героя України; зміни у складі Ради національної безпеки і оборони України. Окрім характеру реакції, було цікавим дослідити вплив зміни військового командування на українське суспільство. Під час дослідження цього аспекту були використані дані компанії «SOCIS» щодо рейтингу політичних партій в Україні після зміни головнокомандувача ЗСУ, а також зроблена автором діаграма щодо впливу на морально-психологічний стан українського суспільства. Ще одним напрямом аналізу стала класифікація змістового контенту за основними тезами підтримки чи критики щодо рішення зміни головнокомандувача ЗСУ, які акумулюються в українських та іноземних ЗМІ. Для дослідження були вибрані тези, найбільш часто вживані в матеріалах: «Сирський і радянський – як тісно пов'язані ці слова між собою?»;

«бачення війни має бути єдиним»; «цивільний контроль Зеленського»; дискусія між президентом Зеленським та Білим домом щодо зміни головнокомандувача ЗСУ; «репутація Сирського неоднозначна»; «фіаско України»; «військова стратегія буде кращою після звільнення В. Залужного»; «я не знаю, як він (Сирський) працює з ними (Україна)»; відставка В. Залужного; генерал-полковник Олександр Сирський.

Для вимірювання рівня вживаності вибраних тез в інформаційному масиві була використана програма «MAXQDA 24», в яку внесені всі українські та іноземні ЗМІ, що опрацьовувались для аналізу теми.

У дослідження залучено різноманітні джерела, що охоплюють тематику військового командування в Україні. Це законодавчі документи, звіти і публікації Міністерства оборони України, промови та звернення посадових осіб, які стосуються цієї теми [3; 16; 17], а також новинні повідомлення міжнародних та російських ЗМІ. Зокрема, було розглянуто брифінг Валерія Залужного про законопроект щодо мобілізації, звернення Президента України у власному Telegram-каналі, а також звернення Головнокомандувача Збройних Сил України [1; 6; 15; 18; 21]. Ці джерела надали інформацію про важливі аспекти системи військового командування в Україні, включно з законодавчими та стратегічними ініціативами. Повідомлення міжнародних ЗМІ, як-от BBC News, CNN, The Washington Post, Atlantic Council, The Guardian [20; 22; 23; 24; 25], а також російських ЗМІ («Известия», BBC NEWS русская служба, РИА Новости) доповнили картину подій з різних перспектив [7; 8; 9; 10; 12; 14]. Це дало змогу отримати узагальнену інформацію про ставлення та реакції міжнародного співтовариства на події, пов'язані з військовим командуванням в Україні. Також було враховано блоги посадових осіб Валерія Залужного, Володимира Зеленського та Рустема Умерова, які надали додаткові інсайти й оцінки стану справ у сфері військового командування в Україні [2; 4; 19]. Новинні повідомлення українських ЗМІ, як-от ТСН Україна та YouTube-канал Генерального штабу ЗСУ, доповнили аналіз інформації з внутрішніх джерел, забезпечивши більш повну картину подій та офіційних позицій владних структур України [5; 11; 13]. Загалом комбінація даних із різних джерел надала широкий огляд ситуації та дала змогу зробити інформовані висновки щодо зміни військового командування в Україні.

Ключові висновки є такими. Аналіз реакції військових (домінуюче нейтральне ставлення), цивільного населення (негативне ставлення) та українського політикуму (позитивне ставлення) на зміни у військовій сфері України підтверджує глибоке розділення в суспільстві щодо цієї теми. Це відображає різні погляди та пріоритети, що покладаються на національну безпеку та оборону.

Реакція політичної еліти та цивільного населення росії на зміну керівництва у Збройних Силах та Раді національної безпеки і оборони України свідчить про спроби використати ці події для політичних маніпуляцій та пропагандистських цілей, а також про загальний відсутній інтерес цивільного населення росії до цих змін.

Реакція Європейського Союзу на зміни в керівництві Збройних Сил та Раді національної безпеки і оборони України відображає різноманітність поглядів серед відомих ЗМІ (BBC News, CNN News, The Washington Post, The Guardian) та

аналітичних центрів (Atlantic Council), вказуючи на те, що оцінка подій залежить від контексту та орієнтацій авторів.

Описуючи вплив цієї зміни на українське суспільство, доходимо висновку, що зміна військового командування 8 лютого 2024 року в Україні вплинула на динаміку рейтингів політичних партій (1-е місце – Партія Залужного, 2-е місце – Блок Зеленського, 3-е місце – Європейська Солідарність, 4-е місце – Партія Придули 24 серпня, 5-е місце – Партія Разумкова), відображаючи зміну настроїв та поглядів українського суспільства.

Узагальнено ця зміна може мати як негативний, так і позитивний вплив на морально-психологічний стан нації, залежно від того, як вона сприймається та як влада керує процесом комунікації з громадськістю. Під час аналізу тез критики чи підтримки щодо рішення зміни В. Залужного на О. Сирського видно, що більшість видань висловлюють підтримку цього рішення, підкреслюючи важливість у контексті об'єднання зусиль та консолідації влади під час війни. Вони вбачають у новому керівництві можливість внести свіжий погляд на ведення війни та покращити стратегічне планування в умовах збройного конфлікту. Проте деякі ЗМІ висловлюють застереження щодо можливого повернення до радянських методів ведення війни та підкреслюють неоднозначність оцінки діяльності О. Сирського на попередніх посадах. Це відображає внутрішній дискурс щодо майбутнього керівництва та стратегічних напрямів розвитку українських Збройних Сил.

Джерела та література

1. Брифінг Валерія Залужного про законопроект щодо мобілізації. *Militarnyi*. 26.12.2023. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZWVwfGhBOOw&ab_channel=Militarnyi
2. Валерій Залужний (Zaluzhnyi Valerii). *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/vzaluzhnyi?mibextid=dGKdO6>
3. Відсьогодні до керівництва Збройними Силами України приступає нова управлінська команда – звернення Президента Володимира Зеленського / Вінницька обласна військова адміністрація. 08.02.2024. URL: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/60537-vidsohodni-do-kerivnytstva-zbroinymu-sylamy-ukrainy-prystupaie-nova-upravlinska-komanda-zvernennia-prezydenta-volodymyra-zelenskoho>
4. Володимир Зеленський. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/zelenskyu.official/>
5. Генерал армії США Бен Годжес дав свою оцінку змінам у вищому військовому керівництві України / Генеральний штаб ЗСУ. *YouTube*. 13.02.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Y7XdNd4DeUo>
6. Звернення Головнокомандувача Збройних Сил України / Генеральний штаб ЗСУ. *Facebook*. 09.02.2024. URL: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=737192571927157&id=100069092624537&mibextid=ox5AEW
7. «Зеленский в отчаянии»: в США рассказали, чему радуется Залужный. *РИА Новости*. 10.02.2024. URL: <https://ria.ru/20240210/zaluzhnyy-1926592479.html>
8. Зеленский назначил Сырского главкомом ВСУ. *Известия*. 08.02.2024. URL: <https://iz.ru/1647244/2024-02-08/zelenskii-naznachil-syrskogo-glavkomom-vsuv>
9. Зеленский обсудил с Залужным обновление руководства ВСУ. *Известия*. 08.02.2024. URL: <https://iz.ru/1647224/2024-02-08/zelenskii-obsudil-s-zaluzhnym-obnovlenie-rukovodstva-vsuv>
10. «Математик войны». Кто такой новый главком ВСУ Александр Сырский. *BBC NEWS русская служба*. 09.02.2024. URL: <https://www.bbc.com/russian/articles/cv274dn0qlno>
11. Оборона Киева і Бахмута та блискучий наступ на Харківщині: що відомо про нового головнокомандувача ЗСУ Сирського. *TCH Україна*. 09.02.2024. URL: <https://tsn.ua/amp/ukrayina/oborona->

kiyeva-i-bahmuta-ta-bliskuchiy-nastup-na-harkivschini-scho-vidomo-pro-novogo-golovkoma-zsu-sirskogo-2510101.html

12. Однокурсник Сирського розказав про студентські роки нового главнокомандувача ВСУ. *Известия*. 11.02.2024. URL: <https://iz.ru/1648486/2024-02-11/odnokursnik-syrskogo-rasskazal-o-studentskikh-godakh-novogo-glavkoma-vsua>

13. Олександр Сирський зробив першу заяву на посаді Головнокомандувача ЗСУ! *ТСН Україна*. 09.02.2024. URL: <https://tsn.ua/video-novini/oleksandr-sirskiy-zrobiv-pershu-zayavu-na-posadi-golovnokomanduvacha-zsu.html>

14. Отец Сирського розказав про реакцію на призначення сина новим главнокомандувачем ВСУ. *Известия*. 11.02.2024. URL: <https://iz.ru/1648476/2024-02-11/otets-syrskogo-rasskazal-o-reakcii-na-naznachenie-syna-novym-glavkomom-vsua>

15. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. Від 12.02.2024 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/shob-dodati-bilshe-zahistu-dodayemo-bilshe-mozhливостей-nash-88909>; Від 13.02.2024 р. – URL: <https://www.president.gov.ua/news/mistvoryuyemo-dlya-ukrayini-principovo-novu-sistemu-bezpeko-88921>

16. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. Укази від 08.02.2024 р.: № 58/2024, № 59/2024, № 60/2024, № 61/2024, Указ від 09.02.2024 р.: № 67/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/672024-49697>

17. Офіційний вебсайт Міністерства оборони України. Звіт від 08.02.2024 р.: ID: 70517, звіти та публікації від 09.02.2024 р.: ID: 70530, ID: 70529, ID: 70527, ID: 70524. URL: <https://www.mil.gov.ua/>

18. Офіційний канал Президента України Володимира Зеленського від 08.02.2024 р., від 09.02.2024 р. URL: https://t.me/V_Zelenskiy_official

19. Рустем Умеров / Rustem Umerov. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/rustem-umerov.ua/>

20. President Zelensky sacks Ukraine's commander-in-chief. *BBC News*. 08.02.2024. URL: https://www.youtube.com/watch?v=wXSVm9maDI8&ab_channel=BBCNews

21. Press Briefing by Press Secretary Karine Jean-Pierre and NSC Coordinator for Strategic Communications John Kirby. *The White House*. 08.02.2024. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2024/02/08/press-briefing-by-press-secretary-karine-jean-pierre-and-nsc-coordinator-for-strategic-communications-john-kirby-february-8-2024/>

22. Removal of Ukraine's 'Iron General' is one of Zelenskyy's biggest gambles. *Atlantic Council*. 08.02.2024. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/zelenskyy-removes-top-general-in-ukraines-biggest-shakeup-of-the-war/>

23. Ukrainian military sees changes after top brass shakeup. *CNN*. 10.02.2024. URL: <https://edition.cnn.com/videos/world/2024/02/10/exp-mick-ryan-seg-021012aseg1-cnni-world.cnn>

24. What happened in the Russia-Ukraine war this week? Catch up with the must-read news and analysis. *The Guardian*. 09.02.2024. URL: <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/10/what-happened-in-the-russia-ukraine-war-this-week-catch-up-with-the-must-read-news-and-analysis>

25. Zelensky replaces military chief, naming Syrsky top commander. *The Washington Post*. 08.02.2024. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2024/02/08/valery-zaluzhny-commander-ukraine-removed/>